

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Филологиялық серия
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-3528

№ 2 (2023)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
ТОРАЙГЫРОВ УНИВЕРСИТЕТА**

Филологическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

О постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ30VPY00029268

выдано

Министерством информации и общественного развития
Республики Казахстан

Тематическая направленность
публикация материалов в области филологии

Подписной индекс – 76132

<https://doi.org/10.48081/EIWC1999>

Бас редакторы – главный редактор

Жусупов Н. К.

д.ф.н., профессор

Заместитель главного редактора

Анесова А. Ж., *доктор PhD*

Ответственный секретарь

Уайханова М. А., *доктор PhD*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Дементьев В. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Еспенбетов А. С., *д.ф.н., профессор*

Трушев А. К., *д.ф.н., профессор*

Маслова В. А., *д.ф.н., профессор (Белоруссия)*

Пименова М. В., *д.ф.н., профессор (Российская Федерация)*

Баратова М. Н., *д.ф.н., профессор*

Аймухамбет Ж. А., *д.ф.н., профессор*

Шапауов Ә. Қ., *к.ф.н., профессор*

Шокубаева З. Ж., *технический редактор*

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/NCCT8146>***А. Ж. Копеев**

Торайғыров университеті,
Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.
*e-mail: arслан.kopeyev@gmail.com

МӘШҲҮР ЖҮСІП ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ МҰХАММЕДӘМЕННОҢ АЗАМАТТЫҚ БЕЙНЕСІ ЖӘНЕ ҮНДЕСТІК САРЫНЫ

Осы мақалада Мәшһүр Жүсіптің ортанышы ұлы Мұхаммедәменнің көркем бейнесі ашылады. Жалпы Мәшһүр Жүсіптің ақындық мектебі тұрғысынан толыққанды зерттеуді қажет ететіндігі жеті айтылуда. Осы орайда ұрпақтар арасындағы сабақтастық, тақырып үндестігі, көтерілген мәселелердің ортақтығы, кейіпкерлер өлемінің тұтастығы секілді категориялар басты назарға ілінуге тиіс. Ендігі бір жағынан тарихи аспекті тұрғысынан да сараланып, пайымдала түсуі керек. Сондықтан осы мақалада Мұхаммедәменнің азаматтық тұлғасы ашылып, автордың өзіндік көзқарасы тұрғысынан зерделенді.

Мұхаммедәмен өз заманында қоғамдық-саяси науқандарға белсене атсалысқан тарихи тұлға, алғашқылардың бірі болып білім орындарын ашқан педагог. Оның кісі қолынан қаза табуы Мәшһүр Жүсіптің «Әмен қазасына», «Әменді жоқтау» секілді туындылардың дүниеге келуіне себеп болды. Осы шығармалары арқылы Мұхаммедәменнің көркемдік-тарихи бейнесі айқын көрініс тапқан. Сол себептен мақалада оның жеке адами қасиеттері талданып, тұлғалық-азаматтық қызметтік жолындағы байланыстың бірізділігін ашуға талпыныс жасалған. Сонымен қатар Мұхаммедәменнің кей өлеңдері Мәшһүр Жүсіптің 20 томдығында жарияланған.

Еңбекте қос тұлғаның шығармалары арасындағы тақырып үндестігі де бірішама сөз етілген. Осылайша Мұхаммедәмен көтерген мәселелер арқылы тақырыптардың сабақтастығы мен өміршеңдігі қаузалған.

Кілтті сөздер: тарихи бейне, үндестік, күрескерлік, азаматтық үн, қазақ зиялылары

Кіріспе

Мәшһүр Жүсіп шығармаларының көп томдығының жарыққа шығуы – қазақ руханиятының әлеміне үлкен рух бітіріп, көптеген белгілі тұлғалардың есімі түлеп, әдебиеттің алтын парақтары ақтарыла ашылып, асыл қазынасы табылғандай болды. Тіпті ақынның өз айналысындағы ауыздан ауызға тарап келген оқиғалар, тұлғалар жайында деректер алғаш жарияланып, көркемдік-тарихи сипатқа ие болды.

Соның бірі ретінде ақынның ортаншы баласы – Мұхаммедәмен. Ол әкесінің жолын қуып, халқы үшін оқу-білім майданында от кешкен тұлға. Ташкентте жүріп алғаш қыздарға арналған білім орнын ашып, жас балаларды оқуға тартқан ұстаз. Өзінің миссионерлік қызметінде кісі қолынан қаза тапқан «шаһид».

Мұхаммедәмен бір жас қызды күштеп әйелдікке алған байдан құтқарып, интернатқа тұрғызады. Көп ұзамай 1921 жылы осы өшіккен залымның қолынан қаза тапқаны мәлім. Бұл сұм оқиғадан кейін Мәшһүр Жүсіп «қан түсті 63-те аяғыма» деп қатты қайғырып, «Әмен қазасына», «Әменді жоқтау» секілді жоқтау өлеңдерін жазған [1]. Сол сияқты Мұхаммедәменмен үзеңгілес жастар да баспа құралдарына көңіл айту мақсатында мақалалар жариялап, оның азаматтық-тұлғалық болмысына қатысты ойларын білдіріп, үлкен бағаларын берген.

Бүгінде Мұхаммедәменнің көптомдық шығармаларда кездесетін өлеңдері бар. Сол сияқты Мәшһүр Жүсіптің өз баласының атынан сөйлеп жазған туындысы да назар аударарлық құбылыс. Осы шығармаларды оқи отырып, олардың арасындағы ортақ тақырыптық ұқсастықтар мен сабақтастықтарды анық көруге болады. Жалпы Мұхаммедәменнің ақындық жолына әкесінің үлкен рөл ойнағаны белгілі. Себебі С. Көпеевтің естелігіне сүйенетін болсақ, бір күні үйге келген жолаушыларға ұлдарының өнерін көрсетуі – балаларының тәрбиесіне қатты көңіл бөлгендігін байқатады [2]. Осы тұста Мәшһүр Жүсіптің өз баласына ақындық жолда бастау болды деуге толық негіз бар.

Материалдар және әдіс-тәсілдер

Зерттеуге Мәшһүр Жүсіптің шығармалары мен Мұхаммедәменнің төл еңбектері пайдаланылды. Мақаланы жазу барысында теориялық материалды жинау, талдау, салыстыру, жүйелеу, қорытындылау әдіс-тәсілдері кеңінен қолданыс тапты.

Нәтижелер және талқылау

Мұхаммедәмен жайында ойлар Ж. Аймауытұлының Мәшһүр Жүсіппен жазысқан хаттарында кездесе, кейінірек З.Ақышев [3], С. Ш. Көпеев [2], Ө.Тұрманжанов [4], Н. Қ. Жүсіпов [5] секілді зерттеушілер қалам тартқан. Сонымен қоса Мұхаммедәменнің өлеңдеріндегі көтерілген мәселелерге

катысты баспасөз беттерінде айтылған талдаулар де баршылық [6]. Дегенмен Мәшһүр Жүсіппен, басқа да ақындармен тақырып үндестігі жағынан жете салыстыра зерттеу кешеуілдеп қалғаны байқалады. Осы іспеттес жұмыстарды атқару арқылы Мұхаммедәменнің ақындық ерекшелігі мен бейнесін анық бақауға болады.

Мәшһүр Жүсіптің «Әмен қазасына» өлеңінде алдымен күрескер, айтқанынан қайтпайтын тұлға ретінде көрінеді:

Турашыл, түзушілдік сыбағасы –

Кесімді әуел ақыр нақақ өлім [1, 245 б.],

- дей отырып, өзінің әділдігі өлімге апарғанын аса қиналыспен жазады. Әдетте «сыбаға» қадірлі, құрметті адамдарға берілетін малдың мүшесі. Демек, осы жерде ақын Әменге біткен ең асыл қасиеттердің бірі – турашылдық пен түзушілдік екені меңзеп отыр. Түбінде оның осы мінезі өзіне жау болып, қазаға апарғанына қатты налиды. Алайда ақын келесі бір жолдарында елі үшін қасық қаны төгілгені азаматтық парыз деп біліп, «өлмей ме жаман да үйде қағындыдан» деген басу айтады.

Ендігі бір сөзінде ортаншы ұлына аса үміт артқанына, ерекше жаратылысына тәнті болғанын байқаймыз:

Жасымнан бұрылмаған бетім ыққа,

Ұл еді қарсы туған атқан оққа [1, 245 б.],

- дей отырып, «оқ» сөзінің метафоралық қолданысы арқылы оның өжет, қайсар мінезін аша түседі де келесі ойлармен дамыта түседі:

Құдайдың бір зор сыйы маған берген,

Толық қып бергендігін алаш көрген.

Толық боп көзге түсіп тұрған төлім,

Жұрт қолына алынған аққан сөлім [1, 245 б.].

Осы берілген мысалдарда ақынның «толық» сөзі аса назар аудартады. Бұл жерде Абайдың «толық адам» концепциясымен ұштасатындығын анық байқауға болады. Осыдан Мәшһүр Жүсіптің өз баласының ілімі мен білімінің, ақылы мен адамгершілігінің толық қалыптасқандығын нық сеніммен айтып отырғандығын байқаймыз.

Мұхаммедәменнің бұлқынған асау да асыл қасиеттері оның ары қарай ұлт үшін қызмет ету жолына апармай қоймады. Тарихта оның Ташкентте жүріп, бірнеше қазақ зиялыларымен бірге интернат ашып, талай қиындықтарды басынан өткергенін білеміз. Осы ерліктері мен ағарту жолындағы қызметін Мәшһүр Жүсіп «Әменді жоқтау» атты өлеңінде кеңінен баяндап өтеді:

Екеуі жалықпастан тіке тұрды,

Таңырқанып, тамсанып қыр мен сырды.

Он төртінші интернат бос түр еді,
Өзі барып, тіленіп, соған кірді [1, 247 б.], –

деп қасындағы серігімен бірге қалайша оқу-ағарту жолына келгендігін сипаттайды. Одан әрі оның іскерілігі суреттеліп, білім орнының жұмысын тасын өрге сүйрегендей домалатып алып кеткендігі айызын қандыра паш етеді. Әкелік асқақ сезімі мен ықыласын төге шашып, қаламының көк сиясымен астан-кестен долы тағдырдың нәубатына, мезгілсіз өлімнің қасіретін сурет қылып жеткізеді. «Шыға алмай кетті есіл ер биік өрге» деп армандарының асқақ болғанын қатты қынжылады.

Жалпы Мәшһүр Жүсіп пен Мұхаммедәменнің шығармаларындағы рухани үндестік пен ойдың астас болғанын анық көруге болады. Мәселен, «Мәшһүр Жүсіптің Әмен атынан сөйлегені» деген өлеңнің көркемдік-идеялық жағынан қарағанда, ақынның неліктен өз ұлының атынан өлең шығаруға барғаны бірнеше ойларға жетелейді. Соның бірі – сол кездегі саясаттағы өзгерістерді, хал-ахуалды сипаттау үшін жастардың көзімен беру үшін ұлының атынан сөйлеген болуы мүмкін. Осы өлеңдегі негізгі кейіпкер – Мұхаммедәмен. Бұл шығармада ақ патша заманында қазақтарды қара жұмысқа алған кезі суреттеледі. Бас қаһарманның еріксіз қара жұмысқа алынып, Керекуге бет алып бара жатқаны, жол жөнекей туған-туыстарымен қоштасқаны, сол кездегі байлардың әділетсіздігі, патша саясатының ауыр қысымын ашына баяндайды:

Болыстар байды іріктеп алып қалып,
Кедейдің бірыңғай ғып саралаған.
Жарлыға бұ да тиген дәурен шығар,
Көшені патша жүрген аралаған [1, 235 б.].

Бұл өлең көпке дейін Мұхаммедәменнің төл туындысы ретінде қаралып келген [7]. Алайда кейін Жолмұрат Жүсіпұлының жазбасына сүйене отырып, аталмыш туындының Мәшһүр Жүсіпке тиесілі екені белгілі болды [8, 394 б.]. Сол сияқты зерттеуші М. Н. Баратова да ақынның стильдік ерекшелігіне зер салып, «жырлау машығына» қарай Мәшһүр Жүсіптікі деген қорытынды ойға келеді [9, 58 б.]. Осыны айтудағы біздің негізгі мақсатымыз – Мәшһүр Жүсіптің өз баласының атынан сөйлей отырып, оның көркем бейнесін жасаудағы ерекшелігін ашу болып отыр. Алдыңғы шығармаларда Мұхаммедәменнің бойынан қаһармандық бейнеге тән қасиеттерді көрсек, енді бас кейіпкердің қиналысқа түскен сәттеріне куә боламыз:

Не келер қанша айтқанмен біздің қолдан,
Жазу бір Алланың – не дүр шарам?! [1, 233 б.] –

деп басқа түскен тағдырға мойынсұну байқалса, ендігі бір жолда шарасыздық танытқаны анық көрінеді:

Қойша иіріп призывка қамағанда,

Құр сүлдең, жүре алмайсың, басып қадам [1, 233 б.].

Шығармада негізгі кейіпкердің зілдей ауыртпашылыққа тап болуы, ішкі жан қиналысы, оның қарындасымен қоштасуы, анасының жоқтығына қапалануы секілді ойлары бір ғана оның басына тән емес, сол кездегі барлық шокпардай қазақ азаматтарының тағдырына шырмаланған қыл бұғау, кара бұлттай төнген қатері еді. Осының барлығын Мәшһүр Жүсіп өзінің баласы арқылы жинақтап беруінен Мұхаммедәменді типтік бейне ретінде қарастыруға болады. Сайып келгенде, осы өлеңге ортаншы ұлын арқау етіп алуы – оның қоғамдық-саяси көзқарасының қалыптасуы мен ұлт азаттық көтеріліс идеясына жақын болуы әсер етуі мүмкін. Өйткені Мұхаммедәмен шығарамаларынан азаматтық ұстанымын айғақтайтын келесі жолдарды кездестіруге болады:

Жазған сөз жаным ашып Алашыма,

Алаштың ұраны «Үш жүз» – баласына

Қаннан – қан, еттен – етім, бауыр жырттым,

Қараған қаз[ақ] таптың қаласына [10, 141 б.].

Мұхаммедәмен өзі де өлең жазып, түрлі тақырыптарды көтерген ақын. Оның көптеген өлеңдері адам бойындағы кері қасиеттерге арналған. Мәселен ол бір өлеңінде:

Жалқаулық жастан үйір бойды басып,

Күшті ақыл, өткір зейін, ойды басып [10, 140 б.], –

деп адам бойындағы жаман мінезді мінесе, Мәшһүр Жүсіп те:

Қайрат қыл, жалқаулықтың жібін үзіп,

Көрген жан түңілмесін күдер үзіп [11, 84 б.], –

дей келе, жалқаулықпен күресуге шақырады. Осылардан арылу жолдарын, жарқын болашаққа ұмтылуды кейінгі ұрпаққа мақсат етеді:

Мал көзде, ертеңді-кеш ұйқынды бөл,

Кім жұмсаса, ұшып жүр, қайтарма тіл [11, 85 б.].

Осы оймен Мұхаммедәмен да келісіп, қалай да болсын жаман қасиеттерден құтылудың амалын іздестіруді көздейді. Бұл мінезден арылмаса, оның болашағы бұлыңғыр болатынын қорқынышпен жеткізеді. Бір өзінің күші жетпесе, айналасындағы жақын адамдардың көмегімен, алынбас камалдан орғып, шырмаудан босап шығуды көксейді:

Мен арсыз: жүрек сезбей, жұрт та сенбей,

Алдым – жар, артым – тұман, қалдым сасып.

Дос-тамыр арттан қуып, алдан буып,

Кел құтыл: ордан қарғып, тордан қашып [10, 140 б.].

Қорытынды

Мәшһүр Жүсіптің ортаншы баласы Мұхаммедәменге арналған өлеңдерінен оның жеке қасиеттері, көркем бейнесі толық байқалады. Талдаудан байқағанымыз, ақынның образды сомдауда тарихи деректерге негізделген фактілерді қатар бере отырып жазған. Осылайша Мұхаммедәменнің көркемдік бейнесі көбінесе тарихи оқиғалармен астасып жатады. Мәшһүр Жүсіптің бір шығармасында кейіпкердің шындық пен әділеттік жолындағы қаһармандық сипаттағы мінезі ашылса, енді бірінде ұлттық-азаттық идея жолында тауы шағылған азаматтың үнін көруге болады.

Сол сияқты екі ақынның арасында рухани байланыс орнап, идеялық-тақырыптық үндестік жалғанған. Осы бағыттағы жұмыстар әлі де болашақта тереңірек зерттеуді, кешенді қарастыруды қажет ететіні анық байқалып отыр.

Пайдаланылған деректер тізімі

1 **Көпейұлы, М. Ж.** Шығармалары. 20 томдық шығармалар жинағы [Текст]. – Павлодар : ЭКО, 2013. – Т. 4. – 546 б.

2 **Шарапиев, Т. Ш., Көпеев, С. Ш.** Ғұлама ғұмыры : Мәшһүр Жүсіп туралы аңыз бен ақиқат [Мәтін]. – Павлодар : ЭКО, 2007. – 188 б.

3 **Ақышев, З.** Әмен ақынның 1920 жылдары Коммунистік партияға мүше болып, мемлекеттік жұмыстарға қатысуы [Мәтін] // Қазақстан мұғалімі. – 1983, 16 қыркүйек

4 **Тұрманжанов, Ө.** Жас сұңқар [Мәтін] // Қазақстан пионері. – 1958, 24 қыркүйек

5 **Жүсіпов, Н.** Әмен Ақын. Қолыма хат алғалы жаздым қалам : Әмен Мәшһүр Жүсіпұлы Көпеевтің туғанына 100 жыл [Мәтін] // Семей таңы. – 1998. – № 223

6 **Пазылов, Ә.** Мәшһүр Жүсіп хәм жастар тәрбиесі [Мәтін] // Сарыарқа самалы. – 2022. – № 35

7 **Жүсіпов, Н.** Ұл еді қарсы туған көк дауылға [Мәтін] // Жалын, 1989. – № 1

8 **Көпейұлы, М. Ж.** Шығармалары. 20 томдық шығармалар жинағы [Текст]. – Павлодар : ЭКО, 2013. – Т. 13 – 412 б.

9 **Баратова, М. Н.** Мәшһүр Жүсіп өлеңдерінің жанрлық сипаты. Оқу-әдістемелік құрал [Мәтін]. – Павлодар, 2007. – 71 б.

10 **Көпейұлы, М. Ж.** Шығармалары. 20 томдық шығармалар жинағы [Текст]. – Павлодар : ЭКО, 2013. – Т. 11 – 418 б.

11 **Көпеев, М. Ж.** Таңдамалы [Мәтін]. – Алматы : Ғылым, 1990. – Т. 1 – 273 б.

References

- 1 **Kopeuly, M. J.** Shygarmalary. 20 tomдық shygarmalar jınygy [Works. Collection of works in 20 volumes.] [Text]. – Pavlodar : EKO, 2013. – Т. 4 – 546 p.
- 2 **Sharapiev, T. Sh., Kopeev, S. Sh.** Gulama gumyry: Mashhur Jusip tyraly anyz ben aqıqat [The life of the scholar: The Legend and truth about Mashhur] [Text]. – Pavlodar : EKO, 2007. – 188 p.
- 3 **Aqyshev, Z.** Amen aqynnyn 1920 jyldary Kommynistik partınaga mushe bolyp, memlekettik jumystarga qatysyy [Amen Akyn became a member of the Communist Party in the 1920s and participated in state work] [Text] // Qazaqstan mugalimi. – 1983, 16 qyrkuiek.
- 4 **Turmanjanov, O.** Jas sunqar [Young falcon] [Text] // Qazaqstan pioneri. – 1958, 24 qyrkuiek.
- 5 **Jusipov, N.** Amen Aqyn. Qolyma hat algaly jazdym qalam: Amen Mashhur Jusipuly Kopeevtin tyganyna 100 jyl [Amen The Poet. 100 years since the birth of Amen Mashhur Zhusupovich Kopeev] [Text] // Semei tany. – 1998. – № 223.
- 6 **Pazylov, A.** Mashhur Jusip ham jastar tarbiesi [Mashhur Zhusup and youth education] [Text] // Saryarqa samaly. – 2022. – № 35.
- 7 **Jusipov, N.** Ul edi qarsy tygan kok dayylga [The boy was born against the Blue Storm] [Text] // Jalyn, 1989. – № 1.
- 8 **Kopeuly, M. J.** Shygarmalary. 20 tomдық shygarmalar jınygy [Works. Collection of works in 20 volumes] [Text]. – Pavlodar : EKO, 2013. – Т. 13. – 412 p.
- 9 **Baratova, M. N.** Mashhur Jusip olenderinin janrlyq sıpaty. Oqy-adistemelik qural [Genre character of mashhur Zhusup’s poems. Educational and methodical manual] [Text]. – Pavlodar, 2007. – 71 p.
- 10 **Kopeuly, M. J.** Shygarmalary. 20 tomдық shygarmalar jınygy [Works. Collection of works in 20 volumes] [Text]. – Pavlodar : EKO, 2013. – Т. 11 – 418 p.
- 11 **Kopeev, M. J.** Tandamaly [Custom] [Text]. – Almaty : Gylym, 1990. Т. 1. – 273 p.

Материал 09.06.23 баспаға түсті.

*А. Ж. Конеєв

Торайғыров университет,
Республика Казахстан, г. Павлодар.
Материал поступил в редакцию 09.06.23.

ЛИЧНОСТЬ МУХАММЕДАМЕНА КАК ГРАЖДАНИНА И СОЗВУЧИЕ ТЕМ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ МАШХУР ЖУСУПА

В этой статье раскрывается художественный образ среднего сына Машхур Жусупа Мухаммедамена. В целом речь часто идет о том, что Машхур Жусупа нужно исследовать с точки зрения поэтической школы. В связи с этим основное внимание должно быть уделено преемственности поколений, созвучности тем, общности поднимаемых проблем, единству мира героев. С другой стороны нужно провести анализ исторического аспекта. Поэтому в этой статье раскрывается личность Мухаммедамена, а также представлено авторское осмысление.

Мухаммедамен – историческая личность, принимавшая активное участие в общественно-политических мероприятиях своего времени, который одним из первых открывал учебные заведения. Его убийство стало причиной появления таких произведений Машхур Жусупа, как «К смерти Амена», «Оплакивание Амена». В этих произведениях раскрывается художественный и исторический образ Мухаммедамена. Поэтому в этой статье была попытка проанализировать его личные качества, системность его личностного и гражданского пути. Вместе с тем некоторые стихотворения Мухаммедамена были опубликованы в 20-томнике Машхур Жусупа. Здесь также были затронуты и вопросы сходства тем двух поэтов. Таким образом через проблемы, которые поднимал Мухаммедамен в произведениях, были показаны преемственность и жизнеспособность тем.

Ключевые слова: историческая личность, созвучность, способность к борьбе, голос гражданина, казахская интеллигенция.

*A. Zh. Koryuev

Toraighyrov University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.
Material received on 09.06.23.

THE PERSONALITY OF MUHAMMEDAMEN AS A CITIZEN AND HARMONY OF THE THEMES IN THE WORKS OF MASHHUR ZHUSUP

This article reveals the artistic image of the middle son of Mashhur Zhusup Muhammedamen. In general, it is often said that Mashhur Zhusup

needs to be studied from the point of view of the poetic school. In this regard, the main attention should be paid to the continuity of generations, the consonance of themes, the commonality of the problems raised, the unity of the world of heroes. On the other hand, it is necessary to analyze the historical aspect. Therefore, this article reveals the identity of Muhammedamen, and also presents the author's understanding.

Muhammedamen is a historical figure who took an active part in the socio-political events of his time, who was one of the first to open educational institutions. His murder was the reason for the appearance of such works by Mashhur Zhusup as «To the death of Amen», «Mourning for Amen». These works reveal the artistic and historical image of Muhammedamen. Therefore, this article was an attempt to analyze his personal qualities, the consistency of his personal and civic path. At the same time, some poems by Muhammedamen were published in the 20-volume Mashhur Zhusup.

The similarity of the themes of the two poets was also touched upon here. Thus, through the problems raised by Muhammedamen in the works, the continuity and viability of the themes were shown.

Keywords: historical personality, consonance, ability to fight, citizen's voice, Kazakh intelligentsia.

Теруге 09.06.2023 ж. жіберілді. Басуға 30.06.2023 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

3,18 МБ RAM

Шартты баспа табағы 22,79. Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген: А. К. Темиргалинова

Корректорлар: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Тапсырыс № 4100

Сдано в набор 09.06.2023 г. Подписано в печать 30.06.2023 г.

Электронное издание

3,18 МБ RAM

Усл. печ. л. 22,79. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка: А. К. Темиргалинова

Корректоры: А. Р. Омарова, Д. А. Кожас

Заказ № 4100

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz